

บทที่ ๕
สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การขับร้องเพลงหน้าทับปรบไก่อประเภทเพลงเสภาทางฝั่ง
ธน” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ 3
ประเด็นคือ บริบทที่เกี่ยวข้องกับเพลงหน้าทับปรบไก่อประเภทเพลงเสภาในเพลงพญาโศกสามชั้น
เพลงนุหลินสามชั้น และเพลงแขกมอญสามชั้น วิเคราะห์โครงสร้างจากทำนองหลักเพลงหน้าทับ
ปรบไก่อประเภทเพลงเสภาในเพลงพญาโศกสามชั้น เพลงนุหลินสามชั้น และเพลงแขกมอญสามชั้น
ทางฝั่งธน และวิเคราะห์ทางขับร้องเพลงหน้าทับปรบไก่อประเภทเพลงเสภาในเพลงพญาโศกสาม
ชั้น เพลงนุหลินสามชั้น และเพลงแขกมอญสามชั้นทางฝั่งธน ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์จากครูกูทั้ง ๕ ท่านสรุปได้ว่าส่วนใหญ่ทุกท่านจะได้รับการถ่ายทอดทั้ง
๓ เพลงนี้ในช่วงอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๘ ปี เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งทุกท่านยังยืนยันเป็นเสียงเดียวว่าจะ
ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกลวิธีใด ๆ ทั้งสิ้นคือได้รับการถ่ายทอดจากครูมาอย่างไรก็จะถ่ายทอดต่อ
ให้กับลูกศิษย์อย่างนั้น และยังคงที่จะรักษากลวิธีของทางนี้ให้การถูกหลานได้สืบทอดต่อไป ตาม
ความประสงค์ของครูโบราณในอดีตที่ได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ นี้ให้อยู่คู่กับแผ่นดิน
สืบไป

ความสำคัญและความเป็นมาของเพลงพญาโศกสามชั้น เพลงนุหลินสามชั้น
และเพลงแขกมอญสามชั้น ในแต่ละเพลงมีที่มาและที่ไปที่มีความแตกต่างกันไปดังนี้
เพลงพญาโศกสามชั้น

เพลงเรื่องพญาโศกนี้เป็นเพลงโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา บางทีก็แยกออกมาใช้กับการ
บรรเลงขับร้องในการแสดงโขนละคร ในบทที่แสดงอารมณ์เศร้าสลดระหว่างนั่งนอน หรือยืนอยู่
กับที่ รำพึงถึงความทุกข์ยากหรือสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ครั้นล่วงมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำเพลงพญาโศกอัตราเดิม ๒ ชั้น มา
แต่งขยายเป็นอัตรา ๓ ชั้น สำหรับร้องและบรรเลงมโหรีปี่พาทย์ แล้วประดิษฐ์เป็นทำนองเดี่ยวขึ้น
อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งดุริยางค์ศิลป์ได้ยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีทุกชนิดสืบมา
จนถึงทุกวันนี้

เพลงนุหลินสามชั้น

เป็นเพลงที่มีทำนองเดิมในเพลงชกมวยอัตรา ๒ ชั้นของเก่า ประเภทหน้าทับปรบไก่อมี
ด้วยกัน ๒ ท่อน ท่อนละ ๖ จังหวะ ใช้ในการแสดงละครนอกเพราะเป็นเพลงที่มีจังหวะน้อย เหมาะ
แก่การดำเนินเรื่องให้รวดเร็วตามแบบฉบับของละครนอก ต่อมาในราวปลายรัชสมัยพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครูทวด บุรานนท์ ซึ่งเป็นครูขับร้องและมโหรีในบ้านสมเด็จพระยา

บรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ปรับปรุงเพลงนี้ขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น และตั้งชื่อใหม่ว่า “เพลง
บุหลัน”

เพลงแขกมอญสามชั้น

เดิมเป็นอัตราจังหวะ ๒ ชั้น ของเก่า มี ๓ ท่อน ท่อนละ ๖ จังหวะ ซึ่งสันนิษฐานได้นำมา
จากเพลงเรื่องแขกมอญ มีเพลงอะไรบ้างนั้นยังไม่มีใครทราบ โดยอยู่ในกลุ่มเพลงเรื่องประเภท
เพลงช้า ประเภทปรบไค้ โบราณมักกำหนดเพลงนำมาเรียงร้อยต่อกันมากกว่า ๑ เพลง แต่ต้องเป็น
เพลงสำนวนคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน จึงจะเป็นเพลงเรื่องได้หนึ่งเพลง ต่อมาพระประดิษฐ์
ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำเพลงแขกมอญอัตราจังหวะ ๒ ชั้นเดิมนี้น มาขยายเป็นอัตราจังหวะ ๓
ชั้น ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ในครั้งที่เริ่มนิยมฟังเพลงประเภทเพลงสามชั้นในด้านการร้องส่งและรับ
เสภา

ซึ่งจากการวิเคราะห์ทำนองหลักเพลงพญาโศกสามชั้น เพลงบุหลันสามชั้น
และเพลงแขกมอญสามชั้นจะพบอักษณลักษณ์วิธีของทำนองหลักในทั้ง ๓ เพลงดังนี้

กลวิธีการสลับขึ้น

เพลงพญาโศกสามชั้นสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๖ ครั้ง
เพลงบุหลันสามชั้นสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๕ ครั้ง
เพลงแขกมอญสามชั้นสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๒ ครั้ง
รวมทั้งหมด ๑๓ ครั้ง / ๓ เพลง

กลวิธีการสับลดลง

เพลงพญาโศกสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๕ ครั้ง
เพลงบุหลันสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๑๖ ครั้ง
เพลงแขกมอญสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๑๓ ครั้ง
รวมทั้งหมด ๓๔ ครั้ง / ๓ เพลง

กลวิธีการกระตุก

เพลงพญาโศกสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๑ ครั้ง
เพลงบุหลันสามชั้น จะพบในนี้ถึง ๒ ครั้ง
เพลงแขกมอญสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๑๒ ครั้ง
รวมทั้งหมด ๑๕ ครั้ง / ๓ เพลง

กลวิธีการตีหน่วงเสียง

เพลงพญาโศกสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๘ ครั้ง

เพลงบุหลันสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๑ ครั้ง
เพลงแขกมอญสามชั้น จะพบในเพลงนี้ถึง ๘ ครั้ง
รวมทั้งหมด ๑๘ ครั้ง / ๓ เพลง

กลวิธีการกวาดขึ้น จะพบในเพลงบุหลันสามชั้น นี้ถึง ๔ ครั้ง เท่านั้น

กลวิธีการตีแบบถี่ ๆ หรือความกระชั้นชิด จะพบในเพลงบุหลันสามชั้น นี้ถึง ๔๖ ครั้ง

สรุปได้ว่าเพลงพญาโศกสามชั้น ถึงแม้จะเป็นเพลงประเภทท่อนเดียวแต่ก็มีกลวิธีต่าง ๆ ของทางฆ้องทุกกลวิธี (ยกเว้นกลวิธีการกวาดขึ้น และกลวิธีการตีแบบถี่ ๆ หรือความกระชั้นชิด เพราะ ๒ กลวิธีนี้เป็นของเพลงบุหลันสามชั้นเท่านั้น) ในเพลงพญาโศกสามชั้นนี้มีความเด่นในเรื่องของกลวิธีการตีหน่วงเสียงมากกว่า ส่วนเพลงบุหลันสามชั้น นั้นจะเห็นได้ชัดว่ามีความเด่นในเรื่องกลวิธีการตีแบบถี่ ๆ อยู่เพลงเดียวเนื่องจากกลวิธีนี้มักพบอยู่มากในกลุ่มเพลงที่มีกลวิธีถูกล้อถูกขัด และการเหลื่อมจังหวะลักจังหวะ สุดท้ายเพลงแขกมอญสามชั้น จะมีกลวิธีที่มีความสมดุลทั้งหมด (ยกเว้นกลวิธีการกวาดขึ้น และกลวิธีการตีแบบถี่ ๆ หรือความกระชั้นชิดเพราะ ๒ กลวิธีนี้เป็นของเพลงบุหลันสามชั้นเท่านั้น) ไม่มีอะไรมากกว่าและน้อยกว่า

จากการวิเคราะห์ทางขับร้องเพลงพญาโศกสามชั้น เพลงบุหลันสามชั้นและเพลงแขกมอญสามชั้นทางฝั่งธน ซึ่งผลการวิเคราะห์ทางขับร้องของทั้ง ๓ เพลงจะพบอรรถลักษณะกลวิธีของทางขับร้อง ทั้งในรูปแบบของการครั้นเสียง การกระทบเสียง การกลืนเสียง การควงเสียง การกลิ้งเสียง การเน้นเสียง การประคบเสียงประคบคำ การผันเสียงลงต่ำ การผันเสียงขึ้นสูงและการเอื้อนเสียงยาว

จะเห็นได้ว่าเพลงพญาโศกสามชั้น ถึงแม้จะเป็นเพลงประเภทท่อนเดียวที่มีเพียง ๑๖ ประโยคแต่ก็มีกลวิธีต่าง ๆ ของทางขับร้องทุกกลวิธี ซึ่งในเพลงพญาโศกสามชั้นนี้มีความเด่นในเรื่องของกลวิธีการกลืนเสียงที่พบมากที่สุด ในเพลงนี้พร้อมกับการอาศัยกลวิธีการเอื้อนเสียงยาวเดิมเข้าช่วย เพื่อให้เสียงเดิมที่มีความเศร้าโศกอยู่แล้วให้เพิ่มความโศกมากยิ่งขึ้น ส่วนเพลงบุหลันสามชั้นนั้นจะพบได้ว่ามีกลวิธีของทางขับร้องที่เสนอมานับตั้งแต่ต้น ๕ กลวิธีที่มีการอาศัยการใช้กลวิธีต่าง ๆ ในเพลงนี้มากที่สุด แต่จะเห็นได้ชัดว่ามีความเด่นในเรื่องกลวิธีการกลิ้งเสียงมากที่สุดอยู่ในเพลงนี้เพลงเดียว เนื่องจากกลวิธีพวกนี้จะพบอยู่มากในเพลงที่เป็นประเภทที่ต้องอาศัยความอ่อนช้อยที่ผสมในความหวานของท่านองเพลง เพื่อเสริมให้ท่านองเพลงนั้น ๆ มีความไพเราะจับใจมากยิ่งขึ้นในเพลงนี้ส่วนใหญ่กลวิธีนี้จะต้องอาศัยคำร้องเข้าช่วยด้วย เนื้อร้องนั้นจึงเป็นตัวสื่อที่ทำให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงความอ่อนหวานของท่านองเพลงนั้น ได้เด่นชัด สุดท้ายเพลงแขกมอญสามชั้น จะมีกลวิธีทางขับร้องเพียงแค่ ๘ กลวิธีเท่านั้นจาก ๕ กลวิธีคือไม่พบกลวิธีของการกลิ้งเสียงอยู่ในเพลงนี้

เลย เนื่องจากกลวิธีนี้จะพบในกลุ่มเพลงที่ต้องใช้อ่อนหวานของเนื้อร้องเข้าช่วย แต่เพลงแจกมอญสามชั้นนี้ในคำร้องส่วนใหญ่จะอาศัยการใช้กลวิธีการผันเสียงขึ้นสูงกับลงต่ำมากกว่าเนื่องจากเพลงนี้เป็นเพลงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงบ่อยและมีการขึ้นเสียงสูงรวมถึงการหลบเสียงบ่อยครั้ง

อย่างไรก็ตาม จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทางขับร้องหน้าทับปรบไก่อัประเภเพลงเสภาทางฝั่งธน ในเพลงพญาโสภสามชั้น เพลงบุหลันสามชั้นและเพลงแจกมอญสามชั้น ได้พบข้อสรุปได้ว่าทั้ง ๓ เพลงนี้ของทางฝั่งธนส่วนใหญ่จะพบการใช้กลวิธีการกลืนเสียง การครั้นเสียง การกระทบเสียง การประคบเสียงประคบคำ และการเน้นเสียงเน้นคำพร้อมไปกับการอาศัยกลวิธีการเอื้อนเสียงมากที่สุด ส่วนกลวิธีที่ไม่ได้กล่าวถึงจะใช้อาศัยเพียง เพื่อความเหมาะสมของตัวทำนองของเพลงตามความหมายของเพลงและเนื้อหาของเพลงเท่านั้น

จากการสังเคราะห์รูปแบบโครงสร้าง ทางขับร้องหน้าทับปรบไก่อัประเภเพลงเสภาทางฝั่งธนในเพลงพญาโสภสามชั้น เพลงบุหลันสามชั้น และเพลงแจกมอญสามชั้นตามลักษณะดังกล่าวแล้ว ได้พบข้อสรุปได้ว่าทั้ง ๓ เพลงนี้ของทางฝั่งธนส่วนใหญ่จะพบการใช้ทางขับร้องในลักษณะระหว่างทางร้องกับทางบรรเลงที่มีความกลมกลืนกัน ในกลวิธีของทางพื้นด้วยกัน และลักษณะระหว่างทางร้องกับทางบรรเลงที่มีความแตกต่างกันในกลวิธีของทางขับร้องที่เป็นทางพื้นและทางบรรเลงที่เป็นทางเก็บเป็นส่วนใหญ่ คือทางขับร้องนั้นยังคงยึดในเรื่องของการขับร้องที่เป็นไปตามขนบของประเภเพลงหน้าทับปรบไก่อัเป็นหลัก ดังนั้นลักษณะของทางขับร้องเพลงหน้าทับปรบไก่อัทางฝั่งธนของทั้ง ๓ เพลงนี้ยังคงยึดหลักรูปแบบโครงสร้างเดิมของทำนองหลักหรือทางบรรเลงเป็นสำคัญ

ทางขับร้องเพลงหน้าทับปรบไก่อัประเภเพลงเสภาทางฝั่งธน ในเพลงพญาโสภสามชั้น เพลงบุหลันสามชั้น และเพลงแจกมอญสามชั้น จะพบอรรถลักษณะที่สำคัญในเรื่องของการใช้กลวิธีการขับร้องที่ไม่มากมายนัก จะเน้นไปในทางอรรถลักษณะของกลวิธีของการกลืนเสียง การครั้นเสียง การกระทบเสียง ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของครูมาลี สุขสีขงศรี (เกิดผล) การผันเสียงขึ้นสูงและต่ำ การประคบเสียงประคบคำ การเน้นเสียงเน้นคำ ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของครูมาลี สุขสีขงศรี (เกิดผล) และครูสมชาย ทับพร และการเอื้อนเสียงยาวเดิมเป็นหลัก โดยยังคงยึดเป็นหลักในรูปแบบโครงสร้างเดิมของทางขับร้องที่มีทำนองสละสลวยสอดคล้อง และกลมกลืนไปกับทำนองของทางบรรเลง ตามลักษณะของกลวิธีการบรรเลงทางเก็บและทางพื้นของทำนองหลักในแต่ละเพลงได้อย่างลงตัว รวมถึงความสอดคล้องและความกลมกลืนกัน ในเรื่องของการใช้กลุ่มเสียงปัญญามูลได้อย่างสมบูรณ์ จึงบ่งบอกได้ว่าทั้ง ๓ เพลงในประเภหน้าทับปรบไก่อันี้ทางกลุ่มนักวิชาการดนตรีไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันได้จัดให้เข้าสู่ระบบในกลุ่มเพลงประเภเสภา ที่จัดได้ว่าเป็นกลุ่มเพลงที่จะต้องแสดงความโดดเด่นในเรื่องของทางบรรเลงและทางขับร้องที่ไ้อัอวดฝีมือกัน ในการประกวดประชันครั้งในอดีตและสืบเนื่องต่อ ๆ กันมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การขับร้องเพลงหน้าทับปรบไก่อประเภทเพลงเสภา ทางฝั่งธน พบข้อเสนอแนะที่เห็นควรจะได้นำมาดำเนินการวิจัยสืบเนื่องดังมีประเด็นต่อไปนี้

๑. ควรมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปป็นเก่าแก่และศิลปป็นที่มีผลงาน มีชื่อเสียงแต่ไม่ปรากฏนาม ในวงการดนตรีไทย ให้มีความสำคัญและส่งเสริมด้านทุนวิจัยแก่ผู้ที่สนใจในการจะอนุรักษ์เชิดชู บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านดนตรีไทย

๒. ควรเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอการแสดงในการบรรเลงวงปี่พาทย์เสภา โดยมีการฟื้นฟู ส่งเสริมสนับสนุนเยาวชน ให้เห็นความสำคัญและได้รับการถ่ายทอดอย่างจริงจัง

๓. ควรมีการเผยแพร่วัฒนธรรมทางดนตรีไทยทุกประเภทอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะใน วงการวิชาการดนตรีไทยเพียงอย่างเดียว

๔. มีการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับเพลงประเภทกลุ่มเสภา ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อ เป็นแง่มุมในการศึกษาศาสตร์ทางเพลงไทยได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๕. ในการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับประโยชน์ และความรู้เพิ่มเติมในกลวิธีการของการ ขับร้องมากมายจากบทเพลงที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แต่ก็ยังศึกษามาได้ไม่มากมายเท่าใดนักยังมีอีก หลาย ๆ บทเพลงที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาอีกมากมาย อาทิเช่นเพลงเถาทุกประเภท เพลงดับ เพลง เรื่อง และเพลงหน้าพาทย์ของทางฝั่งธนหากไม่มีผู้ใดไปรับการถ่ายทอดและสืบสานต่อ บทเพลง แห่งฝั่งธนนี้ จะค่อย ๆ จางหาย และสูญหายไปตามกาลเวลา